

ВІДГУК РЕЦЕНЗЕНТА

Тарасова Володимира Володимировича,

кандидата історичних наук, доцента, доцента кафедри методології крос-культурних практик Харківської державної академії дизайну і мистецтв,

на дисертацію **Цю Чжуанюй**

**«СЮЖЕТНО-ПОБУТОВА ТЕМА В СУЧАСНОМУ ОЛІЙНОМУ ЖИВОПИСІ
КИТАЮ (ГЕНЕЗА, СЮЖЕТНО-ТЕМАТИЧНА СВОЄРІДНІСТЬ,
ХУДОЖНЯ МОВА),**

подану на здобуття наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D)
за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Дисертація Цю Чжуанюй присвячена важливій та актуальній проблемі. Сюжетно-побутова тема посідає особливе місце у сучасному китайському живописі, пов'язана із мейнстрімними напрямками у розвитку мистецтва в цілому. Наголосимо на тому, що для китайського суспільства, з його стрімкими практиками урбанізації та, водночас, процесами регіоналізації локальних культур, проблематика «звичності», «побуту», а в більш широкому сенсі – повсякдення, має першорядне значення. Художні рефлексії щодо цих процесів мають значення для розвитку соціальної ідентичності та, безумовно, потребують мистецького узагальнення.

У першому розділі, який має назву **«Історіографія, джерела, методи дослідження»**, автор розглядає наукові дослідження останніх десятиріч у контексті винесеної у заголовок проблематики, а також здійснює авторські узагальнення стосовно методологічного апарату дослідження і особливостей побудови джерельної бази.

В історіографічному нарисі дисертант звертає увагу не те, що навколо аналізу сюжетно-побутової теми у живописі Китаю сформувалась дослідницька традиція, яка, тим не менше, не є системною. Проблематика, що пов'язана із художнім осмисленням повсякдення переважно звернена в

сторону становлення біографічних контекстів, виявлення закономірностей у загальних стилістичних тенденціях. Поза тим, що такі точки зору важливі та мають значення, це не дозволяє повноцінно інтерпретувати сюжетно-тематичну своєрідність та художню мову, що становить основне завдання дисертації.

У другому розділі, який названий **«Жанровий олійний живопис Китаю: історичний аспект»**, дисертант пропонує розлогий аналіз об'єктного простору дослідження, на тлі якого визначається основна предметна проблематика. Важливо підкреслити, що дослідник усвідомлює важливість інтерпретації китайського жанрового досвіду та його відмінність від європейської типово-видової класифікації образотворчого мистецтва, що відзеркалено у відповідних частинах розділу.

Прагнучи пояснити спадкоємність китайського традиційного жанрово-тематичного репертуару із сучасними тенденціями, дисертант висуває та обґрунтовує гіпотезу стосовно походження та розвитку історичного жанру «люди і речі», що став основою для сюжетного побутування сучасних жанрових узагальнень.

В тексті розділу знайшли відображення проблеми соціального та громадсько-політичного значення художнього побутописання, його важливість для виявлення та інтерпретації актуальних якостей спільнот Китаю у ХХ ст. Тим не менше, в аналізі візуальних джерел відмітимо постійну увагу Цю Чжуанюй до художньої мови: її трансформації, набуття нових форм та виражальних засобів. На наш погляд, це засвідчує вміння дослідника працювати із широким методологічним апаратом культурологічних студій, але лишатися при цьому у межах суто мистецтвознавчих завдань, не порушуючи кордони спеціальностей.

Розділ завершується висновками, які відповідають поставленим завданням та повноцінно розкриті.

У третьому розділі, який називається **«Соціальна тематика у побутовому олійному живописі: 1980-ті – 2020-ті рр.»**, дисертант

зосереджує увагу на аналізі художніх творів, а також розглядає репрезентативні мистецькі течії цього періоду («живопис шрамів», «сільський реалізм» та «локальний реалізм» або живопис меншин). Автором підкреслено, що саме у контексті цих напрямків сформувався сучасний сюжетно-тематичний репертуар соціальної картини, яка в образному сенсі слідувала у річищі найбільш важливих соціальних тенденцій, а в практиках трансформації художньої мови засвідчувала властиву для китайського живопису цього періоду здатність до стильової еластичності.

Важливим висновком третього розділу є твердження автора щодо необхідності розглядати сюжетно-побутову тему в якості маркеру еволюції художньої мови. Прагнення митців актуалізувати соціально значимі аспекти в житті китайського суспільства вимагали художньої чесності та провокували звернення до різноманітних контекстів, передусім, реалізму, максимально широко використовуючи інструментарій художньої мови репрезентації дійсності як ключовий.

З іншого боку, за висновками дисертанта, проникнення у плетиво візуальної культури кінця XX – початку XXI ст. пост-традиційних художніх тенденцій (передусім, дигітальних та мережевих), вплинуло на зображальний репертуар сюжетної картини та «переозначило» повсякденну проблематику як соціально гостру. Це мало безпосереднє віддзеркалення у художній мові живопису.

Розділ завершується повноцінними та коректними висновками, які узагальнюють проведене дослідження.

Як будь-яка кваліфікаційна робота, **дисертація не позбавлена дискусійних моментів.** Дозволимо собі висловити з цього приводу декілька міркувань.

По перше, звертають на себе увагу прагнення автора узгодити художню парадигму традиційного та сучасного жанрового репертуарів у китайському живописі. У зазначеному контексті не викликають запитань висновки Цю Чжуанюй стосовно демаркації «старого» та «нового» живопису. Проте в

межах сучасного етапу розвитку соціально-побутової картини жанрова парадигма демонструє очевидні тенденції до тематичної невизначеності, подвійності змісту, загравання із образними стереотипами тощо. У цьому контексті, на думку рецензента, потребує відповіді питання: *як сучасні китайські автори окреслюють межі репрезентації, наприклад, портрету та сюжетною картини з портретними елементами, або міського пейзажу та сюжетної картини на міську побутову тематику?*

По-друге, вважаємо за необхідне підтримати здійснений автором аналіз живопису локальних етнічних спільнот, як, свого роду, засобу під іншим кутом зору простежити найбільш загальні тенденції у розвитку сюжетно-побутової тематики. Проте викликає запитання сама специфіка жанрового репертуару у етнічному контексті. Сформулюємо питання таким чином: *чи дійсно тематична палітра живопису етнічних менишн не виходить за рамки декоративного, етнографічного та регіонально-географічного аспектів? Чи присутні в живописній спадщині цього напрямку сюжетно-образні ознаки модернізації, урбаністичної виразності, локальної побутової актуальності?*

Наголосимо на тому, що висловленні нами міркування є суб'єктивною позицією рецензента та жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від роботи.

Наукові положення та результати, наведені у дисертації, оприлюднені у **чотирьох наукових публікаціях** у фахових виданнях України.

Особистий внесок здобувача чітко визначений у відповідному пункті вступу.

Результати роботи мають **безперечне практичне та теоретичне значення**, що сформульовані дисертантом у відповідних пунктах вступу, показано у матеріалах усіх трьох розділів, а також узагальнені у висновках. Звертає на себе увагу послідовність та системність загальних висновків дисертації, які, безумовно, дають підстави для авторської інтерпретації визначеної у заголовку проблеми.

Практичне значення одержаних результатів виявляє себе у можливостях використання основних положень та матеріалів дослідження у навчально-педагогічній та творчій роботі.

Оформлення дисертації та її структура в цілому відповідає основним положенням чинних вимог, що висуваються до дисертацій Доктора філософії (Ph.D).

Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 023 – *Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація*, за якою вона подається до захисту.

Наприкінці констатуємо, що дисертація «СЮЖЕТНО-ПОБУТОВА ТЕМА В СУЧАСНОМУ ОЛІЙНОМУ ЖИВОПИСІ КИТАЮ (ГЕНЕЗА, СЮЖЕТНО-ТЕМАТИЧНА СВОЄРІДНІСТЬ, ХУДОЖНЯ МОВА» є самостійним та завершеним авторським дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати. Таким чином, зважаючи на усе зазначені вище, автор дисертації Цю Чжуанюй заслуговує на **присудження наукового ступеня Доктора філософії (Ph.D)** за спеціальністю 023 – *Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація*.

Рецензент –

Тарасов Володимир Володимирович

кандидат історичних наук, доцент

